

Εθνικό Δίκτυο Παρατηρητών Άγριας Ζωής: Ένα Πρόγραμμα Επιστήμης των Πολιτών

ANIMA-Σύλλογος Προστασίας και Περιθάλψης Άγριας Ζωής, Μενελάου 134, 17676 Καλλιθέα
www.wild-anima.gr | e-mail: wildlifecare@gmail.com | tel. +30-2109510075

Σύνοψη

Το Εθνικό Δίκτυο Παρατηρητών Άγριας Ζωής έχει στόχο τη συλλογή στοιχείων από πολίτες για περιστατικά τραυματισμένων και νεκρών άγριων ζώων στην ελληνική επικράτεια και λειτουργεί μέσα από την ηλεκτρονική πλατφόρμα www.paratiro.gr. Το δίκτυο αυτό καταγράφει τα περιστατικά και τις αιτίες τους (π.χ. τροχαία ατυχήματα, ηλεκτροπληξίες, παράνομο κυνήγι κλπ), ενώ μέσα από την επεξεργασία αυτών των δεδομένων μπορούν να εντοπιστούν περιοχές στις οποίες θα χρειαστεί κατά προτεραιότητα να γίνουν ειδικές παρεμβάσεις για τη μείωση των θανατηφόρων περιστατικών. Το Εθνικό Δίκτυο Παρατηρητών Άγριας Ζωής είναι σήμερα η μόνη οργανωμένη προσπάθεια που λειτουργεί στην Ελλάδα για την εφαρμογή της Επιστήμης των Πολιτών, δηλαδή της έρευνας που βασίζεται κυρίως στη συλλογή και ανάλυση δεδομένων από πολίτες - επιστήμονες ή μη - σε θέματα χειρσαίας βιοποικιλότητας. Τα δεδομένα εισάγονται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα του δικτύου μέσω υπολογιστή, ταμπλέτας ή κινητού τηλεφώνου. Το δίκτυο ξεκίνησε να λειτουργεί τον Μάρτιο του 2015. Μέσα σε έναν χρόνο σχεδόν 300 άτομα κατέγραψαν γύρω στα 500 περιστατικά νεκρών ή τραυματισμένων ζώων. Τα περισσότερα αφορούν σε τροχαία ατυχήματα με θύματα θηλαστικά (κυρίως σκαντζόχοιρους, αλλά και ασβούς, αλεπούδες και κουνάβια).

Εισαγωγή

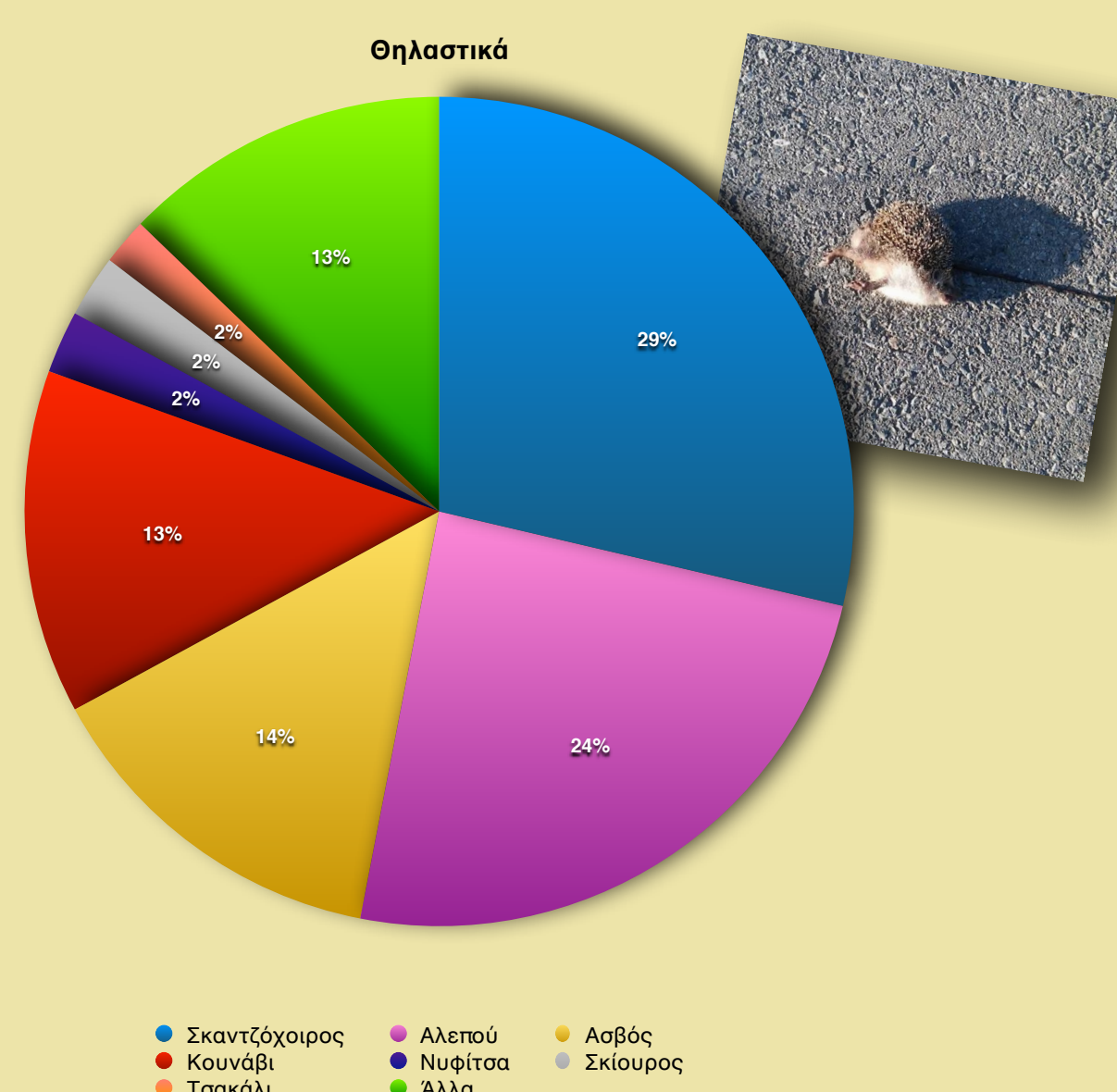
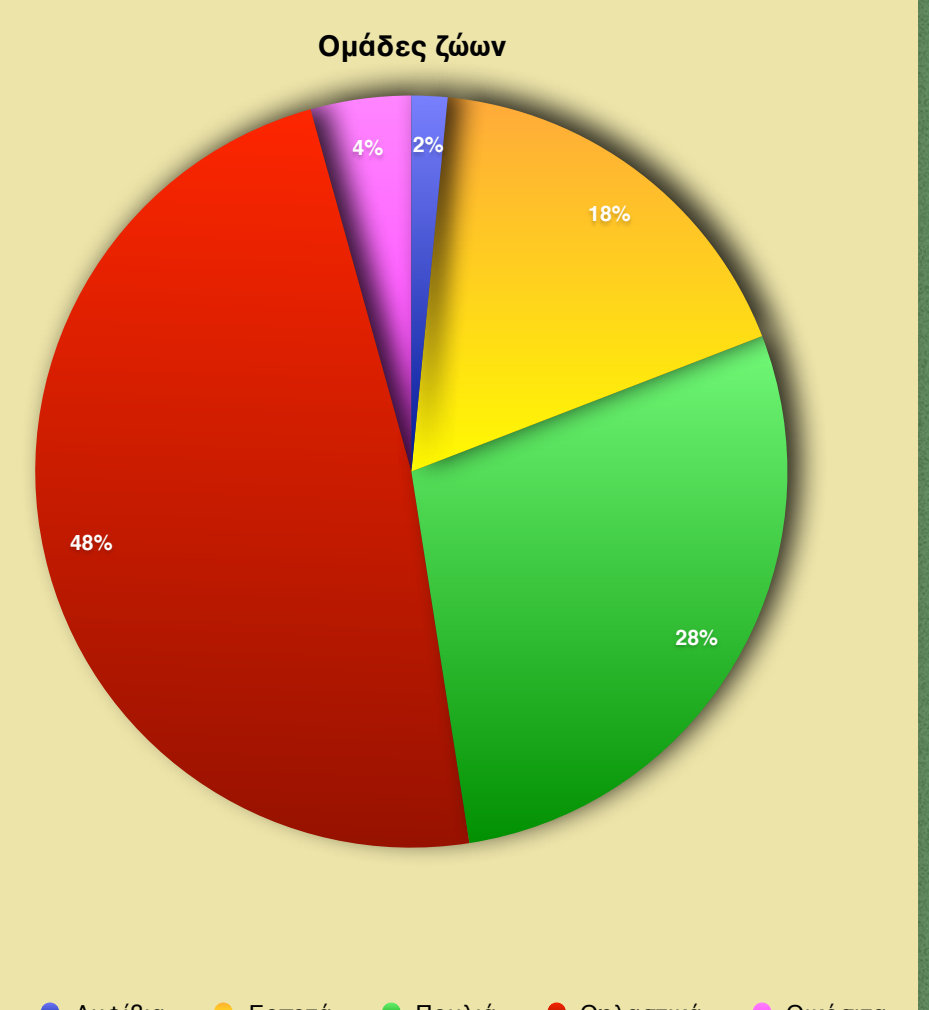
Το Εθνικό Δίκτυο Παρατηρητών Άγριας Ζωής είναι ένα πρόγραμμα "Επιστήμης των Πολιτών" της ANIMA, που λειτουργεί από το Μάρτιο του 2015. Η ενεργός συμμετοχή των πολιτών αποτελεί τη ραχοκοκαλιά του προγράμματος και βασίζεται στη λειτουργία μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας (paratiro.gr) στην οποία οι πολίτες, επιστήμονες ή μη, καταγράφουν περιστατικά νεκρών ή τραυματισμένων ζώων. Τα στοιχεία που συλλέγονται από το δίκτυο, προσφέρουν μια πρώτη εικόνα για τους βασικούς παράγοντες θνησιμότητας των άγριων ζώων και την έκταση του προβλήματος στη χώρα μας. Μπορούν να αξιοποιηθούν για τον σχεδιασμό και την προώθηση παρεμβάσεων, σε επίπεδο πολιτικής αλλά και τοπικών δράσεων, για τη μείωση των περιστατικών θανάτου (π.χ. μονώσεις καλωδίων, αντιμετώπιση έντονων περιστατικών λαθροθηρίας, βελτιωτικές παρεμβάσεις σε αυτοκινητοδρόμους κλπ).

Αποτελέσματα

Μέσα σε ένα χρόνο λειτουργίας της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του δικτύου, σχεδόν 300 πολίτες και φορείς κατέγραψαν γύρω στα 500 περιστατικά νεκρών (80% των εγγραφών) ή τραυματισμένων ζώων. Οι περισσότερες παρατηρήσεις (60%) συνοδεύονται από φωτογραφία.

Η μεγάλη πλειοψηφία των περιστατικών (80%) αφορούν σε τροχαία ατυχήματα. Αυτό σε κάποιο βαθμό αντικατοπτρίζει την προσπάθεια δειγματοληψίας καθώς η παρατήρηση κατά μήκος των δρόμων είναι ευκολότερη και λιγότερο χρονοβόρα. Παρόλα αυτά παίρνουμε μια ιδέα για το μέγεθος του προβλήματος των τροχαίων. Άλλες αιτίες θανάτου ή τραυματισμού, που αφορούν στα πουλιά, είναι οι ηλεκτροπληξίες, η πρόσκρουση σε τζάμια κτιρίων και οι γάτες.

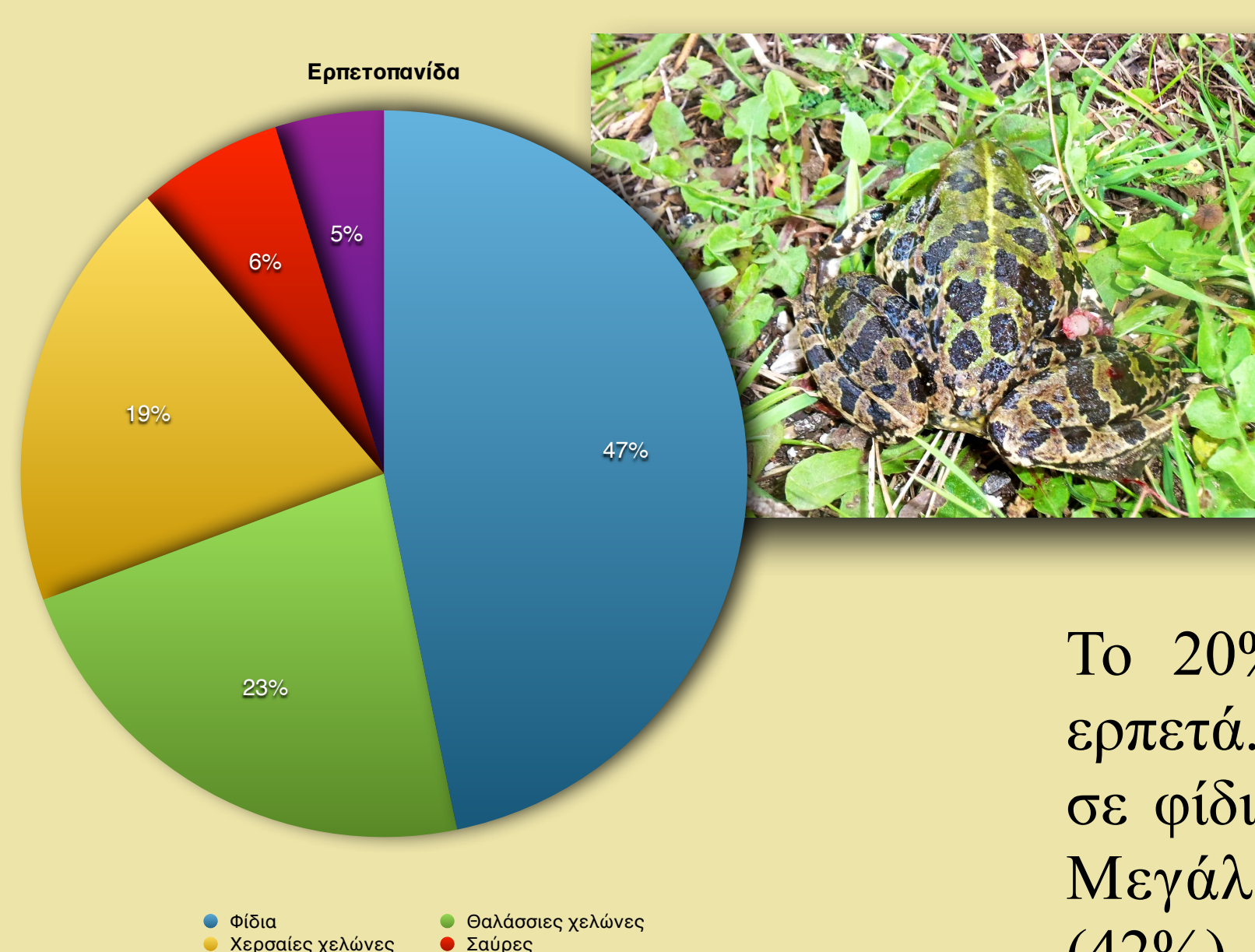
Οι μισές σχεδόν αναφορές (48%) αφορούν σε περιστατικά θηλαστικών, σχεδόν όλα νεκρά από τροχαία. Οι σκαντζόχοιροι και οι αλεπούδες είναι τα είδη θηλαστικών που αναφέρονται συχνότερα και ακολουθούν περιστατικά με ασβούς και κουνάβια.

Η "Επιστήμη των Πολιτών"

Η Επιστήμη των Πολιτών είναι η οργανωμένη έρευνα κατά την οποία οι πολίτες, χωρίς να είναι κατ' ανάγκη επιστήμονες ή ειδικοί, συλλέγουν και / ή αναλύουν δεδομένα σε εθελοντική βάση. Ειδικότερα για την παρακολούθηση της βιοποικιλότητας, έχει πολύ μεγάλη αξία καθώς μπορεί σε σύντομο χρονικό διάστημα να προσφέρει τεράστιο όγκο δεδομένων, αξιοποιώντας την πρόοδο στον τομέα των τεχνολογιών επικοινωνίας και την ευρεία εξάπλωση της χρήσης των έξυπνων τηλεφώνων. Πράγματι, όσο καλοί επιστήμονες και να υπάρχουν, τίποτα δεν μπορεί να αντικαταστήσει τα χιλιάδες ζευγάρια μάτια που παρατηρούν τη φύση και τις αλλαγές της στα διάφορα μέρη του πλανήτη. Παράλληλα, καθώς οι συμμετέχοντες προσφέρουν δεδομένα στην επιστημονική κοινότητα, αποκτούν δεξιότητες, γνώσεις, εμπειρία και μια βαθύτερη κατανόηση της επιστημονικής εργασίας και μεθοδολογίας. Έτσι ενισχύονται οι σχέσεις ανάμεσα στην επιστήμη και την κοινωνία και προωθούνται δημοκρατικές πολιτικές λήψης αποφάσεων.

Η επιστήμη των πολιτών συνδέεται στενά με τη δεκαετή αναπτυξιακή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης "Ευρώπη 2020" για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Σε πολλές χώρες, κυρίως της Ευρώπης και της Αμερικής, αναπτύσσονται προγράμματα επιστήμης των πολιτών, που συσπειρώνουν μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων ατόμων και φορέων και παράγουν μετρήσιμα αποτελέσματα, με βάση τα οποία χαράσσονται και εφαρμόζονται πολιτικές σε πολλούς τομείς. Αντίθετα, στην Ελλάδα δεν έχει αναληφθεί μέχρι τώρα στον τομέα αυτόν καμία σημαντική πρωτοβουλία σε εθνικό επίπεδο. Το "Εθνικό Δίκτυο Παρατηρητών Άγριας Ζωής" αποτελεί την μόνη οργανωμένη προσπάθεια πανελληνίας εμβέλειας που λειτουργεί σήμερα για την εφαρμογή της Επιστήμης των Πολιτών σε θέματα χειρσαίας βιοποικιλότητας.

Το 28% των περιστατικών αφορά σε πουλιά. Τα περισσότερα (41%) είναι στρουθιόμορφα, κυρίως σπουργίτια και καρακάξες. Σημαντικό ποσοστό είναι και τα περιστατικά που εμπλέκουν γλαυκόμορφα (18%) κυρίως κουκουβάγιες και μπούφους. Οι ηλεκτροπληξίες από το δίκτυο μεταφορής ρεύματος, οι γάτες και η πρόσκρουση σε τζάμια αποτελούν τους βασικότερους παράγοντες θνησιμότητας ή τραυματισμού των πουλιών.

Το 20% των περιστατικών αφορούν σε ερπετά. Τα μισά σχεδόν από αυτά αφορούν σε φίδια, όλα σχεδόν νεκρά από τροχαία. Μεγάλο ποσοστό αφορά σε χελώνες (42%).

Ευχαριστίες

Το έργο χρηματοδοτήθηκε από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία στο πλαίσιο του Προγράμματος «Είμαστε όλοι Πολίτες», το οποίο είναι μέρος του συνολικού Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του ΕΟΧ για την Ελλάδα (EEA Grants). Διαχειριστής Επιχορήγησης του Προγράμματος είναι το Ίδρυμα Μποδοσάκη. Η υλοποίηση του έργου δεν θα ήταν δυνατή χωρίς το ζήλο και την προθυμία που έδειξαν εκατοντάδες εθελοντές, που κατέγραψαν και εισήγαγαν δεδομένα στην ηλεκτρονική πλατφόρμα του δικτύου.

